

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	15
Hoofdstuk 1: Geschiedenis Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	25
1.1 Inleiding	25
1.2 Geschiedenis Nederlandse landbouw eind 19e en begin 20e eeuw	26
1.3 De eerste bres in de vrijhandel: de landbouwpolitiek	28
1.4 Colijn en de crisis	31
1.4.1 Actieve handelspolitiek	32
1.4.2 Alternatieven	33
1.4.3 Naar de breuk tussen Colijn en de katholieken (1937-1939)	34
1.5 De breuk	35
1.6 Geschiedenis Nederlandse landbouw na de Tweede Wereldoorlog: Herstel en vernieuwing	37
1.6.1 De wederopbouw Nederlandse landbouw	38
1.6.2 Vernieuwing in politiek en wetenschap	38
1.6.3 Economische vernieuwing	40
1.6.4 De Marshallhulp	40
1.7 Europese integratie	41
1.8 Europese Economische Gemeenschap	42
1.9 Ontstaan Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB)	44
1.10 Uitleg grondbeginselen EU en doelstellingen Verdrag van Rome (thans VWEU): De EU als geïntegreerde of samengestelde rechtsorde	48
1.10.1 Soorten beginselen, de functie en de reikwijdte	48
1.10.2 Gedeelde en exclusieve bevoegdheden op grond van het legali- teitsbeginsel en het attributiebeginsel	50
1.10.3 Primair en secundair recht	51
1.10.4 Soft law	52
1.10.5 Doelstellingen van het GLB op grond van het Verdrag van Rome (thans VWEU)	53
1.11 Conclusie/samenvatting hoofdstuk 1	53
Hoofdstuk 2: De geschiedenis van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid	55
2.1 Inleiding	55

2.2	Het ontstaan en ontwikkeling van het Gemeenschappelijk Visserijbeleid: De aanzet tot het gemeenschappelijk visserijbeleid	58
2.3	De juridische basis GVB in het VWEU	59
2.4	Verordening (EEG) 2141/70: Gemeenschappelijk structuurbeleid	60
2.5	Verordening (EEG) 2142/70: Gemeenschappelijke marktordening	61
2.6	Het begrip exclusieve visserijzone in het internationale recht	62
2.7	Instellingen	64
	2.7.1 NEAFC	64
	2.7.2 GVB	64
2.8	De geschiedenis van de territoriale wateren en soevereiniteit	65
2.9	De akte van toetreding	68
2.10	Nieuwe ontwikkelingen	70
2.11	Jurisprudentie tot het visserijakkoord	73
	2.11.1 De zaak Kramer en anderen	73
	2.11.2 De Commissie tegen Ierland	75
	2.11.3 Ministerie van Visserij tegen Schonenberg en anderen	76
	2.11.4 De zaak J. van Dam en Zonen en anderen	77
	2.11.5 Commissie tegen Verenigd Koninkrijk	79
	2.11.6 De Mourne Fishery	81
	2.11.7 De visserijzone rondom het Eiland Man en in de Ierse zee	83
	2.11.8 De Norway Pout Box	84
2.12	De Franse Republiek tegen het Verenigd Koninkrijk	86
2.13	Commissie tegen het Verenigd Koninkrijk en Noord-Ierland	87
2.14	Samenvatting jurisprudentie visserijakkoord	90
2.15	Het gemeenschappelijk instandhoudingsbeleid	91
2.16	Verordening (EEG) 170/83	92
2.17	Jurisprudentie met betrekking tot Verordening (EEG) 170/83	94
	2.17.1 Albert Romkes tegen de officier van justitie	94
2.18	Verordening (EEG) 171/83	97
2.19	Jurisprudentie met betrekking tot Verordening (EEG) 171/83	98
	2.19.1 Rogers tegen Darthenay	98
	2.19.2 Officier van Justitie tegen Bout	99
2.20	Samenvatting jurisprudentie Verordening (EEG) 170/83 en (EEG) 171/83	100
2.21	De toegang tot de vangstquota	101
	2.21.1 Quotahopping en de Merchant Shipping Act	101
	2.21.2 Agegate	102
	2.21.3 Jaderow	104
2.22	Merchant Shipping Act	105

2.23	Jurisprudentie met betrekking tot de Merchant Chipping Act	107
2.23.1	Factortame I	107
2.23.2	Commissie tegen het Verenigd Koninkrijk	109
2.23.3	Factortame II	110
2.23.4	Factortame III	113
2.24	Conclusie hoofdstuk 2	116

Hoofdstuk 3: De juridische basis van het individuele quotum in het Nederlandse recht en de achtergrond van de verhandelbaarheid van het individuele quotum

		119
3.1	Inleiding	119
3.2	Achtergrond Visserijwet	120
3.3	Juridische hiërarchische verhouding tussen vissersvaartuig, vergunning en contingent	121
3.3.1	Vissersvaartuig	121
3.3.2	Visvergunning	122
3.3.3	Contingent/visquotum	122
3.3.4	Europese visvergunning (verlening vismachtiging)	123
3.4	Vaststelling individuele visrechten	123
3.5	De verhandelbaarheid van het contingent	124
3.6	De verhandelbaarheid van quota en individueel quotum in de praktijk	126
3.6.1	Handelsvormen quota	126
3.6.2	Huur en verhuur van nationale quota in de praktijk	127
3.6.3	Buitenlandse ruil van quota in de praktijk	128
3.6.4	Koop en verkoop van individuele quotums in de praktijk	128
3.7	Conclusie hoofdstuk 3	129

Hoofdstuk 4: De sociaaleconomische gevolgen van de verhandelbaarheid van de individuele quotums

		131
4.1	Vergelijking milieumarkt	131
4.2	De gevolgen: het grijze circuit	132
4.3	Sociaaleconomische effecten	133
4.4	Moeilijke bedrijfsuitbreidingen	134
4.5	Zwartvissen en grijze circuit	135
4.6	Concentratie van vangstrechten bij grote ondernemers	136
4.7	Bedrijfsbeëindiging door uittreding en opvolging	136
4.7.1	Voor- en nadelen	139
4.7.2	Voorbeeld 1	140

4.7.3	Voorbeeld 2	141
4.7.4	Voorbeeld 3	141
4.7.5	Voorbeeld 4	141
4.8	Bedrijf- en schaalverkleining	142
4.8.1	Bedrijfsverkleining	142
4.8.2	Schaalverkleining	143
4.9	Samenvatting hoofdstuk 4 verhandelbaarheid individuele quotums	144
Hoofdstuk 5: Effecten individuele quotums en de verhandelbaarheid		145
5.1	Inleiding	145
5.2	Effecten individuele quotum	145
5.3	Effecten verhandelbaarheid individuele quotum	146
5.4	Waardeontwikkeling individuele quotums	147
5.5	Mate van concentratie	148
5.6	Samenvatting effecten individuele quotums en de verhandelbaarheid	149
5.7	Waardeontwikkeling quota's	150
5.8	Quotabenuutting	150
5.9	Economische efficiëntie	151
5.10	Pelagische vloot	151
5.11	Zakelijk handelen	152
5.12	Juridische en fiscale structuur	154
5.13	Samenvatting hoofdstuk 5	156
Hoofdstuk 6: Het structuurbeleid van het Gemeenschappelijk Visserbeleid (GVB)		157
6.1	Inleiding	157
6.2	Voorgeschiedenis GVB	157
6.3	Functies structuurbeleid	159
6.3.1	Communautair vlak	159
6.3.2	Internationaal vlak	160
6.4	Structuur van de exploitatieonderneming	161
6.5	Ambachtelijke ondernemingen en het gezinsbedrijf	162
6.6	Het coöperatieve bedrijf	162
6.7	Industriële ondernemingen en hun ontwikkeling	163
6.8	Oplossingen	164
6.8.1	Integratie van ondernemingen	164
6.9	Het beoogde resultaat van maatregelen	166
6.10	De valkuilen en de gevolgen van het structuurbeleid	166

6.11	Financiële steun (voorgeschiedenis)	167
6.11.1	Aard en vorm van financiële hulp	168
6.11.2	Specifieke structuurfonds	168
6.11.3	Grondslag financiële regelingen visserijsector	169
6.12	Hervorming inzake het Europese Fonds voor maritieme zaken (EFMZV) en GVB	169
6.13	Samenvatting hoofdstuk 6	170

Hoofdstuk 7: De maatschappelijke gevolgen van de verhandelbaarheid van het individuele quotum en het EU-structuurbeleid (monopolie 1, 2, 3)

		171
7.1	Inleiding	171
7.2	Gevolgen van een landbouw-quotasysteem	172
7.3	Doorwerking EG-structuurbeleid in Nederland	174
7.4	De overheid als bestuur	174
7.5	Doelstellingen overheidsbeleid	176
7.6	Gevolg beleidsinterventies	177
7.7	Uitwerking EU-beleid op nationaal visserijbeleid	178
7.8	Effecten responsieve EU/Nederlandse beleid	179
7.9	Maatschappelijke gevolgen concentratievisrechten (monopolie 1)	180
7.10	Sneeuwbaaleffect en totale concentratie	182
7.11	Beleidsmonopolie producentenorganisatie en brancheorganisatie (monopolie 2)	182
7.11.1	Oprichting producentenorganisatie	183
7.11.2	Oprichting brancheorganisatie	183
7.12	Erkenning producentenorganisatie en brancheorganisatie	183
7.12.1	Producentenorganisatie	183
7.12.2	Brancheorganisatie	184
7.13	Intern functioneren producentenorganisatie en brancheorganisatie	184
7.14	Controles en intrekking erkenning door de lidstaten	184
7.15	Uitwerking producentenorganisatie en brancheorganisatie in Nederland	185
7.16	Discussie	185
7.17	Gevolg	186
7.18	Wetenschappelijk debat	186
7.19	Samenvatting	187
7.20	Gevolgen van het visserijstructuurbeleid (monopolie 3)	187
7.21	Speerpunten structuurbeleid	187
7.21.1	De productie	188

7.21.2	Gevolg	188
7.22	De structuur van de exploitatieonderneming	189
7.22.1	Integratie	189
7.22.2	Sterkte	190
7.22.3	Vertical foreclosure	190
7.23	Uitwerking verticale integratie visserijsector Nederland	191
7.23.1	Relatieve verticale integratie	191
7.24	Absolute verticale integratie	192
7.25	Sociaaleconomische gevolgen horizontale integratie garnalen-sector	192
7.26	Sociaaleconomische gevolgen verticale integratie demersale sector	193
7.27	Conclusie hoofdstuk 7	194
Hoofdstuk 8: De mededingingsregels en de uitzonderingen		197
8.1	Inleiding	197
8.2	Doelstellingen structuurbeleid	197
8.3	Uitgangspunten en basisconcepten in het mededingingsrecht	199
8.4	Doelstellingen Europese en nationaal mededingingsrecht	199
8.5	De drie pilaren van het mededingingsrecht	200
8.6	De verhouding tussen het Europese en nationale mededingingsrecht voor de inwerkingtreding van Verordening (EG) 1/2003	201
8.7	De verhouding tussen het Europese en nationale mededingingsrecht in Verordening (EG) 1/2003	202
8.8	De staatssteunregels	203
8.9	Wat is staatssteun?	204
8.10	De begrippen onderneming en economische activiteit	204
8.11	Beleidsmatige aanpak	205
8.12	De opbouw van de Europese staatssteunregels	206
8.13	Reikwijdte van het staatssteunverbod	207
8.14	Steun die niet leidt tot (dreigende) vervalsing van de mededinging en ongunstige invloed op de interstatelijke handel	209
8.15	Goedkeuring staatssteun	210
8.16	Uitzonderingen van artikel 107 lid 3 VWEU	211
8.17	Kaderregelingen en richtsnoeren van de Commissie en de uitzonderingen	212
8.18	Hiërarchie verordeningen	214
8.19	Uitleg cohesiebeleid	215
8.19.1	Gerechtigden en begunstigten EU-steunfondsen	216
8.20	Uitwerking cohesiebeleid in de praktijk	217

8.21	EU-steun: Bij wie komt het terecht?	219
8.22	Uitwerking programma's EFMZV	220
8.23	Samenvatting hoofdstuk 8	221
Hoofdstuk 9: Uitwerking mededingingsregels in de praktijk op grond van Verordeningen (EU) 1303/2013, (EU) 508/2014, (EU) 1379/2013 en (EU) 1380/2013		223
9.1	Inleiding	223
9.2	Jurisprudentie HvJ EU met betrekking tot misbruik machtspositie	224
9.3	Witlof-arrest	226
9.4	Oordeel HvJ EU in de Witlofzaak	227
9.4.1	Toepassing leer van inherente beperkingen	229
9.5	Analoge toepassing Witlof-arrest op de visserijsector	231
9.5.1	Toepassing rechtsregels Frans witlof-arrest op de garnalen-sector	232
9.6	Conclusie mededinging visserijsector	235
Hoofdstuk 10: Conclusie		237
10.1	Doelstellingen Europese Unie en GVB	237
10.1.1	Het doel en effectiviteit van het contingentenstelsel	238
10.1.2	Overheidsinterventie	240
10.1.3	Overheidsinterventie vertaald naar de visserijsector	240
10.1.4	De producenten- en brancheorganisaties	241
10.2	Onhoudbaarheid van het Europese/nationale contingentenstelsel	242
Hoofdstuk 11: Aanbevelingen		243
11.1	Rechtspersoon (oplossing en aanbeveling 1)	243
11.1.1	Oplossingen/aanbevelingen	243
11.2	Doorbreken van machtspositie verwerkers/creëren level playing field (aanbeveling 2)	245
11.2.1	Oplossingen/aanbevelingen	246
11.3	ACM-toezicht, preventief en repressief (aanbeveling 3)	247
11.3.1	Oplossingen/aanbevelingen	248
11.4	Belangenverstrengelingen adviesraden (aanbeveling 4)	248
11.4.1	Oplossingen/aanbevelingen	249
11.5	Nawoord	249
Literatuur		251

Jurisprudentie

261